Pwyllgor :	**Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu**
Dyddiad:	**28 Tachwedd 2024**
Teitl:	**Adolygiad o Ddosbarthiadau a Mannau Pleidleisio**
Pwrpas	**Cymeradwyo canlyniadau'r adolygiad i'w cyflwyno i'r Cyngor Llawn**
Awdur:	**Siôn Huws, Rheolwr Priodoldeb ac Etholiadau**
Aelod Cabinet	**Cynghorydd Menna Trenholme, Cefnogaeth Gorfforaethol**

1. Y PENDERFYNIAD A GEISIR

1.1 Cymeradwyo canlyniadau'r adolygiad o ddosbarthiadau pleidleisio a'r mannau pleidleisio yn etholaethau seneddol Dwyfor Meirionnydd a Bangor Aberconwy (i'r graddau y maent o fewn Gwynedd) o fewn Gwynedd, yn dilyn cyfnod ymgynghori, er mwyn ei gyflwyno i'r Cyngor Llawn am benderfyniad.

2. Y RHESWM PAM Y CEISIR PENDERFYNIAD

2.1 Mae'n ofynnol i Awdurdodau Lleol rannu'u hardal i ddosbarthiadau pleidleisio ar gyfer etholiadau seneddol y DU, ac i ddynodi mannau pleidleisio ar gyfer y dosbarthiadau pleidleisio hyn. O dan Ddeddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 a Rheoliadau Arolwg Dosbarthiadau Pleidleisio a Mannau Pleidleisio (Etholiadau Seneddol) 2006 mae'n ofynnol hefyd i'r Cyngor adolygu pob dosbarth bleidleisio a'r mannau pleidleisio bob pum mlynedd.

3. Cefndir

3.1 Dosbarth Pleidleisio yw'r ardal oddi fewn i'r etholaeth, ward neu ranbarth lle y gellir pennu man pleidleisio sy'n gyfleus i etholwyr. Man pleidleisio yw'r adeilad neu'r ardal lle bydd gorsafoedd pleidleisio yn cael eu dewis gan y Swyddog Canlyniadau (Gweithredol).

3.2 Cyn belled ag y bo hynny'n rhesymol ac yn ymarferol, mae'n rhaid i'r awdurdod ddynodi mannau sy'n hawdd i etholwyr sydd ag anableddau eu cyrraedd. Fodd bynnag, rhaid i'r awdurdod ystyried anghenion yr holl etholwyr, ac ni ddylai ddynodi man sydd mor bell i ffwrdd oddi wrth y rhan fwyaf o'r etholwyr yn y dosbarth pleidleisio, nes bod yn anghyfleus iddynt gyrraedd yno.

3.3 Mae adolygu mannau pleidleisio yn broses barhaus ac nid oes dim i rwystro gwneud newidiadau ar unrhyw adeg cyn yr adolygiad statudol nesaf. Bydd y sefyllfa felly yn parhau i gael ei monitro, a gwneir unrhyw newid mewn ymgynghoriad â'r aelod lleol.

4. YR ADOLYGIAD

4.1 Cynhaliwyd yr adolygiad statudol rhwng 23 Medi 2024 a 1 Tachwedd 2024. Fel rhan o'r adolygiad, cyhoeddwyd rhybudd cyhoeddus o'r adolygiad ynghyd â manylion am y dosbarthiadau a gorsafoedd pleidleisio presennol. Anfonwyd copïau i bartïon allai fod â diddordeb, megis aelodau Cyngor Gwynedd, cynghorau tref a chymuned y sir a'r pleidiau gwleidyddol. Gofynnwyd hefyd am sylwadau gan aelodau'r Grŵp Craidd Cydraddoldeb fel personau sydd ag arbenigedd penodol mewn perthynas â mynediad i adeiladau neu gyfleusterau i bobl â gwahanol fathau o anabledd. Wrth gysylltu, eglurwyd y byddai o fudd cael awgrymiadau am leoliad arall, pe mynegid pryderon ynghylch â gorsaf bleidleisio benodol

4.2 Rhoddodd y ddau etholiad a gynhaliwyd eleni wybodaeth gyfredol i ni am gyflwr ac addasrwydd gorsafoedd. Anfonwyd holiadur at bwynt cyswllt pob gorsaf bleidleisio yn gofyn cyfres o gwestiynau am gyflwr yr orsaf ymlaen llaw. Yn ogystal â hyn rhoddwyd rhestr wirio fanwl i'n harolygwyr gorsafoedd i'w lenwi wrth iddynt ymweld â'u gorsafoedd ar y diwrnod pleidleisio ym mis Mai. Rydym hefyd ym mhob etholiad yn gofyn am adborth gan ein swyddogion llywyddu ac arolygwr ar ôl yr etholiad. Mae unrhyw wybodaeth berthnasol a gasglwyd drwy'r prosesau hyn wedi eu hystyried fel rhan o'r adolygiad.

4.3 Mae'n ofynnol fel rhan o'r broses i'r Swyddog Canlyniadau Gweithredol wneud sylwadau ar y gorsafoedd. Yn sgil y newidiadau i'r ffiniau etholaethau seneddol roedd hyn golygu bod rhaid gwahodd sylwadau gan Swyddog Canlyniadau (Gweithredol) etholaeth Bangor Aberconwy mewn perthynas â'r rhai hynny yn yr etholaeth newydd sydd o fewn Gwynedd. Roedd y sylwadau hyn wedi eu cynnwys yn y wybodaeth a gyhoeddwyd ac i'w gweld yn yr **Atodiad**.

5. YMATEB I'R YMGYNGHORI

5.1 Mae'r ymatebion a dderbyniwyd wedi eu crynhoi yn yr atodiad ynghyd ag unrhyw sylwadau pellach gennym i'r ymatebion hynny.

6. ARGYMHELLIAD

6.1 Bod y Pwyllgor yn ystyried cynnwys yr adroddiad a nodi os yw'n barod i dderbyn canlyniadau'r adolygiad, fel y nodir yn yr Atodiad, a hefyd os dymunir cyflwyno unrhyw sylwadau ar ei gynnwys i'w rhoi gerbron y Cyngor.